

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

2 Omnisne humana lex a naturali deriuetur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

Aristot. Aristoteles. 3. Polit. c. 11. tetigit. An. scilicet respublica melius ab optimo homine, quā optima lege gubernetur. Definit autem melius legem, quam hominem dominari. Id quod & 5. Ethicor. ca. 6. commemorauerat. Nempe quia facilius est unum aut paucos prudentes inuenire legum conditores, quam iudicum multitudinem. Etenim qui leges ferant, pauci in uno saeculo satis sunt, qui uero ius dicant, impendio quam plurimi sunt necessarii. Deinde quoniam leges longit peris consideratione feruntur, iudicia uero breuissime cogitantur, & ideo facilius hic, quam illic error contingit. Præterea maxime quod cum leges de uniuersalibus & futuris constituuntur, neq. personas singulariter tangant, non conduntur personarum respectu. Senator uero & iudex quia cum singularibus personis agit, odio percelli potest & more, ac potissimum auiditia corrumpti. Quare, melius est utquam maxime fieri possit cuncta legibus explicentur, iudicib. autem non nisi minima, quæ lege determinari nequeunt, relinquuntur. Vnde ait quod qui legem præesse iubent, Deū præesse iubent & leges (utpote a quo ipse promanant,) qui autem hominem iubent præesse adiungit bestiam saeuam, quia libido, atq. ita obliquos agit at uiros optimos, dum sunt in potestate. Iudices ergo non leges ipsi, sed (ut. 5. Ethic. ait Arist.) legum debent esse fidi custodes. Et per hæc respondetur ad quoddam argu. quod sibi Arist. ibidem de artificibus opponit. Conducentius. n. ait, ad corporis salutem apparet ut medicus prudentia sua, quam literarum præscriptis alligatus aegroti medeatur. Nam multo satius particulares circumstantiis morbi sic habebit per spectas, ergo eadem ratio ne salubrius singulari hominum prudentia, particularib. euentibus informata, poterit gubernari respublica quam præscriptis legibus. Responsum inquam duplex est. Primum n. negatur medici prudentiam quidquam ualere nisi par artem medicam fuerit instructa, certius. n. per artem quam sine ipsa fit curatio. Deinde medici non tam crebro accidere potest ut corruptum habeant animum ad necandum infirmum, quam iudicibus ad sententiam ferendum uel in fauorem unius partis uel in perniciem alterius. Et ideo periculosus est iudicis arbitratui iudicia permittere quam medici. Nihilocius cum de fide medici timeatur, nē-

pe dum in suspicionem uenit quod pretio corruptus uel odio saluti infirmi insidiat, ocularius obseruandus est ut artis præscripta ad unguem seruet. Quin uero addiderim periculosum esse maxime & temerarium ut medicus suas proprias opiniones & exillimationes scientiæ & arti anteferat. Sed quo ad iudices reuertamur. Accedit huc quarto quod (ut idem ait Philosophus 10. Eth.) lex dum probitatem iubet, licet hominem a uoluptatibus cohibeat, nemini molesta est aut odiosa, quemadmodum iudex, quis facile in suspicionem uenit, an odio alio uel affectu fuerit infectus. Quapropter (ut hinc ego colligo) principum pedagogi & consiliarij hac uiri debent cautela, ut quādo ipsi non audent patronos suos reprehendere, leges uirtutum historiasq. legendas porrigant, quæ inuidiam non generant, & mores instituant. Ad reliquam autem argumenti difficultatem respondentes fatemur minutiora illa, quæ legibus comprehendendi non ualent, iudicis esse arbitratui relinquenda, ut ff. de legib. l. non possunt. sancitur. Eo quod dum omnia legibus completi non possumus, quædam negligimus, ne cunctorum iacturam faciamus, eorum instar, qui ingruente tempestate quadam in aquas infanas exonerant, ut nauis reliqua seruent. Quo circa iudex præter animi rectitudinem apprimè scientiæ ac prudentiæ indiget ut legum uniuersalia dextre ualeat ad singularium euentus accommodare.

ARTICVLVS II.

Utrum omnis humana lex a naturali deriuetur.

Secundus articulus est utrum omnis humana lex a naturali deriuetur. Arguitur. n. primo a parte negatiua, iustum civile (ut 5. Ethic. c. 7. ait Arist.) est illud quod a principio nihil refert sic uel aliter fiat, d autem quod ex lege naturæ dimanat, etiam ante legem humanam refertur, non ergo omnis lex humana a naturali deriuatur. Secundo, ius posituum (ut illic ait Aristot. & 5. lib. 1. l. 1. d. 1.) contra naturalem diuiditur, ea autem quæ a naturali lege descendunt, non diuiduntur contra ius naturale, immo sunt eius germina, ergo leges humanæ minime a naturali deriuantur. Tertio, lex naturæ (ut ibidem ait Aristot.)

Periculosum & temerarium est medicum suas proprias opiniones, atq. exillimationes anteferre.

Quarto ratio.

Primum argu. a parte negatiua. Aristot.

Secundum Aristot. l. 1. d. 1.

d pri- u arg.

Paulus.

August.

Paulus.

Solutio secundarum.

Ad tertium.

Ad quartum.

eandem vim habet apud omnes, leges autem humanæ non item, sed unaquæq. respectu sua propria fulcitur, ergo non omnes a lege naturæ oriuntur. Quarto, omnium quæ a lege naturæ fluunt naturalis ratio reddi potest, non autem omnium quæ a maioribus constituta sunt ut Iulia ait ff. de legib. leg. non omnium. Non ergo omnes humanæ leges a naturali deriuantur. In contrarium autem faciunt Ciceronis uerq. lib. 2. de Inventio Res a natura profectas & a consuetudine probatas legum meros & religio sanxit.

Ad quoniam quatuor conclusionibus. Præterea
Prima conclusio. Vna est. Ois lex humanitas posita, si recta est, a lege naturæ deriuatur. Quinimo tamen habet rectitudinis rationem legis, quantum a lege naturæ recipit. I. ex etenim (ut ari. proximo latius patebit) nisi iusta fuerit, lex non est. Immo (ut ait. 1. de lib. arb. Aug.) in tantum habet legis uirtutem in quantum participat rationem iustitiæ. Ex hoc sic arguitur, iustum & rectum in rebus, humanis sibi rationis regulam existimandum est rationis autem regula (ut super dicebamus est rerum natura) quam ueluti exemplar intueri in suis cunctis actionibus, debet ergo leges humanæ (ut quæ ab ipsa ratione fabricantur) a naturali cunctis nascuntur. Neq. uero (ut supra diximus) uetat leges humanas duabus mensurari regulis, æterna scilicet naturali, quarum hæc participatio illius est. Finim uero ut architectus ex cõcepta forma donus lineas in lapide aut ligno ducit, quæ ministro regulæ sunt, quas cudento & seruando sequi debet, sic Deus æternam suam legem nobis impiefficit, quæ esset sicut certum illius signum, Quia propter dum legem naturæ imitatur, æternam tenemus. Vnde Cicero lib. 2. de legib. lex inquit est iustorum, iniustorumq. distinctio ad illam antiquissimam & rectum oium principem expressa naturam, ad quam leges hominum diriguntur, quæ supplicio improbos afficiunt, defendunt ac tuentur bonos. Secunda conclusio. Bifaria quippiam a lege naturæ deriuatur. Vno modo, e. u. conclusio ex principiis deducta, atque altero, ut specifica determinatio alicuius cõis generis. Ex illo, n. principio. Quod tibi non uis, id nemini facias sequuntur ille conclusiones. Non occides, non furtum facies, &c. sed ex illo quod est, Ois uirtus premio digna est, & uirtus pœna, lex humana sanxit sicariũ latronemq. suspendi, hæreticũq. cõburi. Vbi cõe supplicii genus ad particulare trahitur. Quemadmodum artifex formam domos in cõi conceptam ad peculiaris fabricas accommodat, ut hæc si illa aliter construatur. Et patet inter hos deriuationis modos latum discrimen. Prior. n. fit, per uiam syllogismi. Cuius utraq. præmissa est naturaliter nota, Quod tibi non uis alteri ne facias, nolles occidi, neque tuis bonis ex polari, nec in tua uxore iniuriam pati, ergo non homicidium, non furtum, non adulterium facies. Posterior uero nõ fit hoc patet. Ex hoc. n. quod ois malus est puniendus, recte instruit syllogismus, quod si iste est malus, iste puniatur. Hoc tamen uniuersale id est sumptum cum distributione nõ est illud quod per legem positum secundo modo determinat, sed uniuersale genus, quod ad suas applicatur species. Vt si improbus pœna, quod non sequitur per similem syllogismum, sed per humanam existimationem, qua culpæ admetitur pœnam. Fit nisi collectio. Ois malus est puniendus, latroni autem congruens supplicium est suspendium, hæreticoque incendium, ergo sic sunt puniendi. Posterior uero assumpta non est naturalis cognitio, sed humanum arbitramentum. Hinc sequi conclusio tertia deriuatio legis humanæ ex naturali quæ fit per uiam conclusionis non est constructio noua talis operis in genere uirtutis, sed explicatio uirtutis quæ in principiis naturalibus latebat. Etenim Non fornicaberis. Depositum redde, & Decalogus, ante humanam ratiocinationem erant uirtutes, latentes, tamen in principiis naturalibus sunt autem explicite posita ne quis sibi eorum ignorantiam præteteret. Secunda uero deriuatio est noua constitutio operis esse uirtutis. Iure. n. naturæ non erat uirtus latronem occidere aut hæreticũ, nam lex naturæ tantum dicebat ut punirentur, sed lex humana fecit eorum interfecionem esse uirtutem. Pari modo lex naturæ, ueluti generale principium est. Temperare & frugaliter uiuendũ est, quatenus corpus expeditius possit aũ inferuire ex quo non propalam sequitur abstinendum esse a carnibus, aut semel tamen in die reficiendum, sed tamẽ lex humana inde id arbitrandum deduxit qualis debet esse temperantia & ideo humana lex constituit abstinendam carnium sub uirtute temperantia ubi aũ nõ erat. Fodẽ modo, sabbata sanctifices, determinauit ad hoc uel illud festum colendum atque ad

Tertia conclusio. Explatur conclusio.

facra

saera audienda. Quo fit, ut, quemadmodum ait S. Tho. leges humanæ prioris generis uigorem habeant suum in lege naturæ: illæ uero posterioris ordinis, minime. Quod si superiorum huius rationem perscruteris, hæc est, ut reor, quod conclusiones in suis principijs actu continentur: species autem in genere non nisi in potentia: ut patet in Prædicibus Animalium enim, non continent omnes species actu, alias quodcumque animal esset omnium specierum. Ob idque leges illæ quæ per contractionem generis ad species constituuntur, vigorem non habent nisi in illa minori, quam ratio humana constituit, scilicet viuendum est temperatè huic autè temperatè & gèti hæc temperantia cõgruit, ergo in Quadragesima à carnib. abstinendū ē.

Primum igitur argumētū per hanc proximam sententiā dissoluit. Appellauit enim Phil. 5. Ethic. iustum legale id, quod est mere ciuile, id quod secundo modo deriuatur ex naturali; quod ideo antequam stabiliretur, non erat uirtus: ac subinde neque referbat sic uel aliter fieri. Secus de altero deriuationis modo. Vnde per hanc distinctionem articulo quarto diuidemus ius humanum in ius gentium, & ciuile. Parique modo respondetur ad secundum argumentū: Ius humanum, non quodcumque sed ciuile, quod secundo modo deriuatur à naturali diuidi contra ius naturale. Ad tertium autè respondetur, ius naturale; quod Arist. ait eandem habere potentiam apud omnes, consistere in principijs: nā conclusiones, & præsertim specificas determinaciones, ipse ibidē agnouit variari apud varias nationes. Ad quartū rōdē, quod Iuris peritus in lege citata non negat, eorum quæ iure naturæ p. modū cõclusionū eliciuntur: posse rationem reddere eorum autem quæ secundo modo deriuantur, quia seniorum conclusiones p. experientiam & prudentiā statuta sūt, ueluti uniuersalū specificæ determinaciones, non est semper exigenda ratio, sed eorum experientia, & prudentia, habenda fides, ut 6. Ethic. auctor est Arist.

ARTICVLVS III.

Virtus legis humanæ qualitates recte ab Isidoro describantur.

Arif. Circa alias legū species nihil opus est qualitates perscrutari in quib. earū rectitudo posita sit. uidelicet circa legē eternam, naturalem, & diuinā. Nam illæ in natura

natura sua bonæ & rectæ sunt. At uero de humana, quia ratio nostra hallucinari solet, explorare necesse est quibus debeat lex conditionibus exornari, ut sit bona. Eadē autem Isidorus lib. 4. c. 21. hoc ordine ponit: Erit, inquit, lex honesta, iusta, possibilis, secundum naturam, secundum patriæ consuetudinem, loco, temporique cõueniens, necessaria, uilis, manifesta quoque, ne aliquid propter obscuritatem captatorie contineat, nullo priuato commodo, sed pro cõmuni ciuium utilitate conscripta. Et referatur dist. 5. can. Erit autem. Arguitur autem non esse necessariam tam longam qualitatum seriem: nam supra cap. 3. compendiosius dixerat: Lex erit omne quod ratione constituit: duntaxat quod religioni congruat, quod disciplinæ conueniat, quod salutari proficiat: superuacanea ergo sunt prolixior oratio. Secundò, consuetudo diligenter à lege scripta, ut auctor est idem Isidorus dist. 1. ergo lex non fertur sicut consuetudinem. Tertio, necessarium dupliciter usurpatur: Vno modo, pro eo quod impossibile est aliter sed hæc, de quo non est necessaria lex. Rediculum. n. esset legem sancire, utro habeat, parum edat, necessarium autem ad consequutionem finis idem est quod uile: repetitio ergo eiusdem fuit dicere, uilis, & necessaria. Quarto denique arguitur. Nonnunquam inquam est ad legem rigorem iudicare: sed est operepretium eam ueluti Lesbiam regulam ex æquo & bono ad rerum euentus inflectere, ut 5. Ethic. cap. 10. auctor est Arist. ergo non est uis que adeo legi necessarium, ut sit iusta. In contrariū aut facit auctoritas Isidori.

Ad quoniam respondetur vnica cõclusio. Optime Isidorus bonitatem legis suis numeris circumscripsit: prius quidem compedio, post uero explicatius: Duo nāq. est i lege cõsiderare, penes quæ condones bonæ legis exigendæ sunt, & examinandæ. Est. n. lex & scripta forma quæ humanas actiones in debitū finē ducit: & p. p. mēsurā & regulā ad exemplar æternæ naturalisq. legis posita. Si aut cõsideret ut forma, ducēs in finē, necesse est ut talis sit, qualis ad eundē conducit finē, sicut Philofophum. 2. Phisic. ferræ nāque talis est necessaria forma, qualis fuerit ad serandū aptissima. Si aut cõsideret ut regula & mēsurā. dēt esse ad eternā & naturalem exp̄ssā. Finis aut humanæ legis ē hominum utilitas: ut ff. de leg. l. nulla, referē: hoc est

Isido.

Arg. 1.

Arg. 3.

Arg. 4.

Conclusio respōsiua.

Arifto.

